
TÜRKİYE-ERMENİSTAN SINIRININ AÇILMASININ OLASI BAZI STRATEJİK SONUÇLARI (1)

- 28.07.2016

26 Temmuz 2016

Nazım Cafersoy

Azerbaycan Devlet İktisat Üniversitesi

25 Temmuz 2016 tarihinde Hürriyet köşe yazarı Fatih Çekirge Türkiye dışişleri bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nu referans göstererek, yeniden Türk-Ermeni sınırı açılmasının tekrar gündemde olduğunu iddia etti.

Bu konuda 24 Nisan 2015 tarihinde sunduğum bir tebliği dizi halinde sizlerin dikkatine sunucağım. Farkındayım bu konu çok işlendi, ama ben değişik bir pencereden baktım.. Zamanınız ve ilginiz varsa bir okuyun derim.

Sınırın açılması konusu, özellikle Ermeni soykırım iddialarının yıl dönümü arifelerinde yoğun bir biçimde Türk ve dünya basının gündeminde değişik biçimlerde yer almaktadır. Keza her yıl nisan ayında Türkiye ve dünyadaki çeşitli ilgili devlet adamları ve politikacılar sınırın açılması konusunda beyanlarda bulunmakta veya sorulara muhatap olmaktadır. Bu kısa bildiride zaten ilgililer ve kamuoyu tarafından neden kapatıldığı iyi bilinen Türkiye-Ermenistan sınırına açılmasına neden ihtiyac olduğunu belirtenlerin görüşleri ve bu adımın olası sonuçlarının genel bir manzarası ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Konuyu izah etmek için bildirimizde aşağıdaki sorular kısaca cevaplandırılmaya çalışılacaktır:

A) Türkiye-Ermenistan sınır kapısının açılmasını isteyenlerin temel yaklaşımları nelerdir? .

B) Sınır kapısının açılması ile Türkiye'nin Ermenistanda belirleyici etken olma şansı nedir?

C) Sınır kapısının açılması sürecinin muhtemel stratejik sonuçları ne olabilir?

D) Ne Öneriyoruz?

A) Türkiye-Ermenistan sınır kapısının açılmasını isteyenlerin temel yaklaşımları nelerdir?

Bu çerçevede konuyu ele alınca ilk soruyu şöyle cevaplamak mümkündür: Türkiye- Ermenistan sınırının açılmasını ve bundan hareketle Türk-Ermeni ilişkilerinin gelişmesini savunanları iki temel kategoriye ayırabiliriz. Bunlardan birincisi konuyu Batılı bir perspektiften ele alan yaklaşımı benimseyenler, ikincisi ise Türkiye'nin stratejik rol ve etkinlik arayışı içinde değerlendirenlerdir. Hiç kuşkusuz bu iki yaklaşım taraftarları bir birinden kategorik olarak sert biçimde ayrılmıyorlar, hatta gelişmelere, zamana ve konjoktüre göre sık-sık bir birinden beslenen yapılara sahiptirler.

Konuya, Batıda ve onun Türkiye ve Ermenistandaki uzantılarının kullandığı Batılı perspektifle yaklaşanlar kendi görüşlerini özetle dört farklı saik çerçevesinde gerekçelendiriyorlar:

1. Rusyanın özel olarak Ermenistandan, genel olarak da Güney Kafkasyadan çıkarılması gerekmektedir.

2. İranın daha sıkı çevrelenmesi ve gücünün kırılması için Ermenistanın Türkiye üzerinden batıya açılması gerekmektedir.

3. Ermenistan, Hristiyan kültürüne aittir ve bu bağlamda yerinin Batı dünyası olması gerekmektedir. Bu noktada Papa Fransisin 2015 yılındaki soykırım açıklamasındaki Ermenilere dair ilk Hristiyan vurgusunu hatırlamakta fayda var.

4. Son olarak bu perspektifte açıkça söylenilmese de Ermenistana adeta bölgenin İsraili gibi bakılmaktadır. Bu nokta, bir yandan Ermenistanın Batı tarafından koruyup kollanması, diğer yandan Batının bölgesel çıkarlarının önemli bir aktörü rolü anlamını taşır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, ikinci kategoride yer alanlar Türkiye'nin mevcut koşullara uygun biçimde yeni bir stratejik rol elde etme ve etkinlik kurma arayışına çözüm getirmek amacıyla Türkiye-Ermenistan sınırı açılması isteyenlerdir. Vurgulamam gerekir ki, bu amaçla konuya yaklaşan geniş bir tabaka var. Türkiye'deki özellikle özellikle din ve milliyetçilik faktörlerin etken olduğu sağ gelenekte bu yaklaşımın bir kaç saikle bu görüşe sahip çıktığını söylemek mümkündür:

1. Bu tezi savunanlar öncelikle, Türkiye'nin tarihi birikimine vurgu yapıyorlar. Bu vurgunun Ermenilerin tarihen Milleti-Sadika olarak nitelendirilmesi ile de desteklendiği gözlemleniyor.

2. İkinci olarak, Türkiye'nin büyük devlet olması gerektiği ve bu çerçevede bölgesel sorunların çözümünde aktif rol alması zarureti belirtiliyor. Bu çerçevede sınırın kapalı olmasının Türkiye'nin bu bağlamda önünü tıkadığı vurgulanıyor.

3. Üçüncü olarak, olayın insani boyutu öne çıkarılarak sınırın açılmasının bölgesel barışı sağlama ve iyi komşuluk yapılması adına gerekli olduğu belirtiliyor.

4. Dördüncü olarak da, sınırın açılmasının Türkiye'nin Ermenistanda etkin olması amacına hizmet edeceği savunuluyor.

Özetle, bu tezi savunanlar Türk-Ermeni ilişkilerinin iyileşmesinin Ankaraya genelde Güney Kafkasyada, özelde ise Ermenistanda daha etkin bir aktör olma imkânı tanıyacağını öne sürüyorlar. Bu tezin savunucuları böylece, orta vadede Ermeni soykırımı iddiası ve Karabağ konusunda daha güçlü konumda olacaklarını ileri sürüyorlar.

Bu manzara ışığında

B) Sınır kapısının açılması ile Türkiye'nin Ermenistanda belirleyici etken olma şansı nedir?

sorusunu yazının yarınki kısmında cevaplayacağım..

Nazim Cafersoy

Kaynak/Source: